
DUIDING BIJ DE LEERPLANDOELEN

LEERPLANDOEL 8

De leerlingen tonen menselijke ingrepen in het landschap aan aan de hand van het landgebruik: bebouwing, infrastructuur, landbouw, industrie, ontginning.

1 WAAROM?

Meer dan 75% van het (niet door ijs bedekte) landoppervlak is door de mens beïnvloed en is een combinatie van verschillende vormen van landgebruik enerzijds en fysisch-geografische lagen anderzijds. Door menselijk optreden en ingrijpen (bebouwen - ontwateren – kappen – beweiden - afbranden – ploegen en bemesten – bebossen – grondstoffen ontginnen - ...) verandert het landschap sterk van karakter. Zeker in België zijn ook de landschappen die wij koesteren als onze “natuurgebieden” (Kalmthoutse Heide, Zoniënwoud, Ardense bossen, duinengordel aan zee,...) in hun huidige vorm het resultaat van menselijk ingrijpen in het verleden.

2 WAT?

Onder “*landgebruik*” verstaat men het menselijk gebruik van een stuk grond voor een bepaald doel (synoniemen *bodemgebruik; land use* in internationale literatuur). Dit kan dus gaan over landbouw, bewoning, industrie, recreatie, natuurbeheer (met nadruk op beheer), infrastructuur, ontginning van grondstoffen, ...

Aspecten van landgebruik die aan bod komen zijn:

- Bebouwing (bijv. woongebieden, types van bebouwing, verspreiding van bebouwing, functies van bebouwing,...)
- Infrastructuur (bijv. transportwegen, parking, nutsvoorzieningen zoals hoogspanningsleidingen,...)
- Landbouw (bijv. akkerbouwgebieden, veeteeltgebieden, tuinbouw,...)
- Industrie (bijv. bedrijventerreinen, havens, ...)
- Ontginning (bijv. relictten van vroegere ontginning, ...)

Landschappen in onze omgeving en op vele andere plaatsen in de wereld zijn echte “man-made” landschappen. De invloed van de mens is onmiskenbaar.

Soms zijn de natuurlijke landschapsvormende lagen als reliëf, (natuurlijke) vegetatie, bodem, ... nog nauwelijks zichtbaar. (bijv. in stedelijke gebieden, ...)

Soms lijkt de impact van de mens minimaal, maar is die toch belangrijk voor het uitzicht van het landschap (bijv. heidegebieden ontstaan door (over)begrazing, naaldbossen die in onze gebieden zijn aangeplant, polders als gebieden gewonnen op zee...).

3 HOE?

° Bij dit leerplandoel komen sociaal-geografische aspecten aan bod die het landschap beïnvloeden. En dat zijn er doorgaans heel wat.... Belangrijk is dat leerlingen tot inzicht komen dat landschappen een combinatie zijn van verschillende vormen van landgebruik enerzijds en fysisch-geografische lagen anderzijds.

° Het is niet de bedoeling elk van die vormen van landgebruik systematisch en even diep uit te werken. Het gaat NIET over dé landbouw, dé industrie,.... Uitgangspunt zal steeds een landschap zijn waarin vormen van landgebruik kunnen herkend worden; de vormen van landgebruik komen op die manier organisch aan bod. Een mogelijkheid is het landschap in de omgeving van de school als uitgangspunt te nemen waar bepaalde types van landgebruik dominant zijn.

Men kan daarnaast ook een ander (lokaal) landschap nemen van een ver gebied om het verschil tussen beide te duiden. Laat leerlingen kennis maken met een brede waaier van landschappen om hen daarin telkens de vormen van landgebruik te laten herkennen.

° Je kan leerlingen laten nagaan hoe het landschap in een gebied in de loop van de jaren veranderd is door een vergelijking van historische kaarten en/of kaarten (of luchtfoto's) van uiteenopende data (link met 14). GIS-viewers komen bij deze aanpak goed van pas (link met LPD 21).

- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/> (onder mycartesius zoek je allerlei historische kaarten – tot heel recent de huidige topkaarten - van het Belgische grondgebied e.a.)
- <http://www.geopunt.be> (kaartlaag historische kaarten) en [http://www.geopunt.be/kaart?app=Reis door de tijd app](http://www.geopunt.be/kaart?app=Reis_door_de_tijd_app) (met overzicht in tijdslijn van historische kaarten voor een adres/gebied/...; enkel voor Vlaanderen)
- Wil je dat voor gans België heb je deze GIS-viewer: <https://arcg.is/0W0ji4>
- <https://www.oldmapsonline.org>

° Aan dit doel kan ook op het terrein worden gewerkt (link met LPD 22); het huidige landgebruik kan vergeleken worden met dat van vroeger, bijv. a.h.v. zichtbare landschapsrelicten die verwijzen naar het vroegere landgebruik.